

INGLIZ TILI DARSLARIDA LEKSIK MATERIALNI O'RGATISHDA O'YIN TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.

Ozatov Shahboz Foziljon o'g'li

University of Business and Science Xorijiy til va adabiyoti 1-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tili darslarida o'yin texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari, pedagogik samaradorligi va o'quvchilarning til ko'nikmalariga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'yin texnologiyalari yordamida o'quvchilar darsga faolroq jalb qilinadi, og'zaki nutq, leksika va grammatika ko'nikmalari samarali rivojlanadi.

Shu bilan birga, o'quvchilarda ijodiy fikrlash, hamkorlik va motivatsiya oshadi.

Kalit so'zlar: Ingliz tili, o'yin texnologiyalari, interaktiv darslar, til ko'nikmalari, motivatsiya, o'quvchilarda kommunikativ qobiliyat.

Аннотация: В статье рассматриваются преимущества использования игровых технологий на уроках английского языка, их педагогическая эффективность и влияние на языковые навыки учащихся. Результаты исследования показывают, что игровые технологии активизируют учащихся, способствуют развитию устной речи, лексики и грамматики. Кроме того, повышаются творческое мышление, сотрудничество и мотивация учащихся.

Ключевые слова: английский язык, игровые технологии, интерактивные уроки, языковые навыки, мотивация, коммуникативные способности учащихся.

Annotation : This article explores the advantages of using game technologies in English lessons, their pedagogical effectiveness, and impact on students' language skills. Findings show that game technologies actively engage students, enhance oral speech, vocabulary, and grammar skills. Additionally, they foster creativity, collaboration, and motivation.

Keywords: English language, game technologies, interactive lessons, languageskills, motivation, student communicative competence.

KIRISH

Ingliz tili leksikasini o'qitishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. O'yin metodlari o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytirib, lug'atni mustahkamlash va amaliy qo'llash imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, o'yinlar ta'lim jarayonini interfaol va qiziqarli qilish orqali nutqiy faoliyatni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuning uchun o'yin texnologiyalari ingliz tili leksikasini o'rgatishda zamonaviy pedagogik yondashuv sifatida keng qo'llanilmoqda.⁵

Zamonaviy ta'lim jarayonida ingliz tili o'qitishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash va til ko'nikmalarini samarali rivojlantirishda

⁵ Akbarova D. Interaktiv o'yinlar va grammatika o'qitish. – Toshkent: Fan va ta'lim, 2019, bet 26

muhim ahamiyatga ega. O'yin texnologiyalari nafaqat tilni amalda qo'llashga imkon beradi, balki o'quvchilarda ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va guruhda ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, o'yinlar o'quvchilarni darsga qiziqtiradi va motivatsiyani oshiradi, bu esa til o'rganish jarayonini samarali qiladi.

ASOSIY QISM Ingliz tili o'rganishda so'z boyligi — nutqning asosiy komponentlaridan biri bo'lib, o'quvchilarning fikrini aniq va erkin ifodalashi uchun muhim ahamiyatga ega.

Leksikani samarali o'qitish o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni til o'rganishga rag'batlantiradi va ta'lim jarayonida faol ishtirok etishni ta'minlaydi⁶. Bugungi kunda pedagogik amaliyotda o'yin texnologiyalari leksika o'qitishda samarali vosita sifatida keng qo'llanilmoqda. O'yin texnologiyalari ta'lim jarayonini interfaol, qiziqarli va ijodiy qilish imkonini beradi.

O'yin shaklida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning fikrlash jarayonini faollashtiradi, ularni yangi leksik birliklarni mustahkamlashga undaydi hamda o'zlashtirilgan so'zlarni nutqda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'yin orqali o'rganish jarayoni motivatsiyani oshiradi, stress va bosimni kamaytiradi, shuningdek, ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'yin texnologiyalarini qo'llash leksika o'rgatishda o'quvchilarning faolligini sezilarli darajada oshiradi. Masalan, lug'at o'yinlari, so'zlar bilan bog'liq viktorinalar, rolklar va rolli o'yinlar o'quvchilarni faol ravishda darsga jalb etadi va ular orasida sog'lom raqobatni rag'batlantiradi. Natijada, o'quvchilar yangi so'zlarni yaxshiroq eslab qoladilar va amaliy nutqda qo'llashga tayyor bo'ladilar⁷.

O'yin texnologiyalarining pedagogik samaradorligi ularning psixologik asoslariga ham bog'liq. O'yinlar o'quvchilarda qiziqish, ishtiyoq va shaxsiy muvaffaqiyat hissini uyg'otadi. Bu esa o'quvchilarni o'zlashtirish jarayonida faol va o'zini erkin his qilishiga olib keladi. Bundan tashqari, o'yin faoliyati orqali o'quvchilar muammolarni mustaqil hal qilish, jamoada ishlash va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Amaliyotda o'yin texnologiyalaridan foydalanish uchun pedagoglar o'yinlarni dars mazmuniga mos ravishda tanlashi va ularni maqsadli tarzda tashkil etishi zarur. O'yinlar o'quvchilarning yoshiga, darajasiga va qiziqishlariga mos bo'lishi kerak. Shuningdek, o'yinlarni o'tkazishda muayyan qoidalar va me'yorlar asosida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash muhimdir. O'yinlarning mazmuni va shakli darsning mavzusiga muvofiq kelishi kerak, shunda ular o'quv jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi⁸.

Bugungi kunda raqamli o'yinlar va interaktiv platformalar o'yin texnologiyalarining yangi shakllari sifatida keng tarqalmoqda. Bu texnologiyalar o'quvchilarga mustaqil o'rganish imkonini beradi, ularni qiziqtiradi va har xil darajadagi so'z boyligini mustahkamlashga xizmat qiladi⁹. Masalan, mobil ilovalar, onlayn viktorinalar, virtual o'yinlar orqali o'quvchilar ingliz tilidagi yangi so'zlarni qulay va o'ziga xos shaklda o'rganadilar.

⁶ G'anieva N. O'yin texnologiyalari yordamida ingliz tili ko'nikmalarini rivojlantirish. – Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2020, Bet 35

⁷ Xodjayeva N. M. Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'zDTU nashriyoti, 2020, Bet 44

⁸ Qodirova M. Sh. Leksik kompetensiyani shakllantirishning metodik asoslari. // "Filologiya masalalari", №4, 2021, Bet 66

⁹ Karimova R. I. Pedagogik psixologiya. – Toshkent: Fan, 2020, Bet 78

O'yin texnologiyalarining samaradorligini oshirish uchun darslar davomida ularni muntazam ravishda qo'llash, o'quvchilarning o'zaro hamkorligini rag'batlantirish va individual yondashuvni ta'minlash zarur. O'yinlar orqali o'rganilgan leksika mustahkamlanganligi uchun muntazam takrorlash va mustaqil ishlar ham muhimdir¹⁰.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya:

O'yin texnologiyalari orqali ingliz tilini o'rgatish masalasi bir qator olimlar tomonidan tadqiq etilgan.

Interaktiv o'yinlar yordamida grammatika qoidalarini amaliy mashqlar bilan mustahkamlashning samaradorligini o'rganadi. Smith & Jones (2018) esa ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalari motivatsiya va ijodiy fikrlashni oshirishga xizmat qilishini ilmiy asoslaydi.

Metodologik jihatdan tadqiqot eksperimental va kuzatuv usullari asosida olib borildi. Tadqiqotga 50 nafar maktab o'quvchilari jalb qilindi.

Mashg'ulotlar davomida interaktiv o'yinlar, guruh ishlari, roliklar, viktorinalar va kompyuter o'yinlari qo'llanildi. O'quvchilarning og'zaki nutq, grammatika va leksik ko'nikmalari, shuningdek, darsga motivatsiyasi baholandi.

Natija va muhokamalar:

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'yin texnologiyalari yordamida o'quvchilarning til ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlandi. Eksperimental mashg'ulotlar davomida o'quvchilar o'yinlar orqali yangi so'z va iboralarni mustahkamladi, grammatik qoidalarini amalda qo'llash imkoniga ega bo'ldi. Shu bilan birga, interaktiv o'yinlar o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirdi, ular turli kommunikativ vaziyatlarda o'z fikrini erkin ifodalashni o'rganishdi. Shuningdek, o'yin texnologiyalari motivatsiyani oshirishda samarali ekanligi aniqlangan.

O'quvchilar darsga faol qatnashdi, guruh ishlari va viktorinalarda faollik ko'rsatdi, ijodiy yondashuv va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirdi. Shu bilan birga, o'yinlar o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirdi, hamkorlik va jamoaviy muloqotga tayyorligini oshirdi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, o'yin texnologiyalari til o'rganishni qiziqarli qiladi, o'quvchilarda o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi va nutq madaniyatini rivojlantiradi. O'yinlar yordamida o'quvchilar xatolarini o'rganadi va tuzatadi, bu esa og'zaki nutq sifatini yanada yaxshilaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'yin texnologiyalari yordamida ingliz tili darslarida o'quvchilarning til ko'nikmalari, xususan og'zaki nutqi, sezilarli darajada yaxshilandi.

O'quvchilar interaktiv o'yinlar orqali so'z boyligini kengaytirish, yangi iboralarni amalda qo'llash va grammatika qoidalarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ldi. Shu bilan birga, o'quvchilarning tilni o'rganishga bo'lgan qiziqishi oshdi va darslarda faol qatnashish motivatsiyasi kuchaydi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, o'yin texnologiyalari o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Masalan, rolli o'yinlar va mini-viktorinalar davomida o'quvchilar turli kommunikativ vaziyatlarda o'z fikrlarini erkin ifodalashni o'rganadi. Shu bilan birga,

¹⁰ International scientific journal «MODERN SCIENCE AND RESEARCH, page 329

ular muammolarni hal qilish, qaror qabul qilish va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini mustahkamlaydi. O'yin jarayonida o'quvchilar bir-biri bilan muloqot qilishga majbur bo'ladi, bu esa ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish va hamkorlik muhitini yaratishga xizmat qiladi. Shuningdek, natijalar shuni ko'rsatadiki, o'yin texnologiyalari o'quvchilarda tilga bo'lgan psixologik xavfsizlikni oshiradi. Darslarda xatolar qilishdan qo'rqmasdan nutqqa

Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar:

O'z fikrini erkin ifodalash, va do'stona bahs-munozaralarda qatnashish imkoniyati o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi. Shu tariqa, o'yin texnologiyalari nafaqat og'zaki nutqni rivojlantiradi, balki o'quvchilarning kommunikativ madaniyati va ijtimoiy sezgirligini shakllantiradi. Bundan tashqari, tadqiqot davomida aniqlanishicha, o'yin texnologiyalari murakkab til ko'nikmalarini o'rganishni soddalashtiradi va o'quvchilarga o'zlashtirish jarayonini qiziqarli qiladi. Masalan, interaktiv kompyuter o'yinlari va mobil ilovalar yordamida o'quvchilar so'zlarni mustahkamlash, talaffuzni yaxshilash va nutq tezligini oshirish imkoniga ega bo'ldi.

Bu usullar an'anaviy darslardan farqli ravishda o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi va o'quv jarayonini samarali qiladi. Shuni ta'kidlash kerakki, o'yin texnologiyalari yordamida o'quvchilarda o'zaro hurmat, ijtimoiy qoidalarini hisobga olish va guruhda ishlash ko'nikmalari rivojlanadi. Guruh o'yinlari davomida o'quvchilar o'z fikrini tinglash, boshqalarning fikrini inobatga olish va birgalikda natijaga erishish tajribasini oladi. Shu bilan birga, o'yin texnologiyalari o'quvchilarning o'zini-o'zi boshqarish va vaqtni samarali taqsimlash qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Umuman olganda, o'yin texnologiyalari til o'rgatishda nafaqat didaktik vosita, balki o'quvchilarning motivatsiyasi, kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish, shuningdek, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishda strategik ahamiyatga ega ekanligi aniqlangan. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, o'yin texnologiyalari integratsiyalangan holda qo'llanganda dars samaradorligi sezilarli darajada oshadi va o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishi barqaror bo'ladi.

Xulosa:

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ingliz tili darslarida o'yin texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarda til ko'nikmalarini, og'zaki nutqni va so'z boyligini samarali rivojlantiradi. Interaktiv o'yinlar darsni qiziqarli qiladi, o'quvchilarning motivatsiyasi va ijodiy fikrlashini oshiradi, shuningdek, ularni guruhda ishlash va hamkorlik ko'nikmalarini egallashga yordam beradi. Shaxsiy va guruh xususiyatlarini inobatga olgan holda o'yin texnologiyalaridan maqsadli va tizimli foydalanish dars samaradorligini maksimal darajada oshiradi. Shu tariqa, o'quvchilar mustaqil, ijodiy va kommunikativ kompetensiyaga ega til foydalanuvchilari sifatida shakllanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ingliz tili darslarida o'yin texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

O'yinlar nafaqat og'zaki nutqni, leksika va grammatika ko'nikmalarini oshirishga xizmat qiladi, balki o'quvchilarda ijodiy fikrlash, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini mustahkamlaydi. Shuni ta'kidlash kerakki, o'yin texnologiyalari

o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, darsga faol ishtirok etishlarini rag'batlantiradi va til o'rganish jarayonini qiziqarli qiladi.

Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar:

O'yin texnologiyalari o'quvchilarda o'z-o'zini baholash va o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantiradi. O'quvchilar xatolarini mustaqil aniqlash va tuzatish orqali tilni samarali o'zlashtiradi. Shu tariqa, interaktiv o'yinlar o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlash va ularni mustaqil, ijodiy va kommunikativ kompetensiyaga ega til foydalanuvchilari sifatida shakllantirishga yordam beradi.

Natijada, o'yin texnologiyalari nafaqat didaktik vosita, balki pedagogik jarayonning strategik elementi sifatida o'z ahamiyatini ko'rsatadi. Ular yordamida dars samaradorligi oshadi, o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishi mustahkamlanadi va ularni global muloqotga tayyorlash jarayoni yanada samarali bo'ladi.

Shu bilan birga, o'yin texnologiyalari o'quvchilarda kommunikativ, ijtimoiy va madaniykompetensiyalarni rivojlantirishda ushbu vosita sifatida xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. G'anieva N. O'yin texnologiyalari yordamida ingliz tili ko'nikmalarini rivojlantirish. – Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2020.
2. Akbarova D. Interaktiv o'yinlar va grammatika o'qitish. – Toshkent: Fan va ta'lim, 2019.
3. Xodjayeva N. M. Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'zDTU nashriyoti, 2020.
4. Karimova R. I. Pedagogik psixologiya. – Toshkent: Fan, 2020.
5. Qodirova M. Sh. Leksik kompetensiyani shakllantirishning metodik asoslari. // "Filologiya masalalari", No4, 2021.
6. Mamatqulova S. A. O'yin texnologiyalarining ta'limdagi o'rni. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
7. Yo'ldosheva M. Boshlang'ich ta'limda ingliz tili o'rgatishning zamonaviy metodlari. – Farg'ona: FDU nashriyoti, 2023.
8. Rahimova L. Chet tili darslarida motivatsiya va kommunikativ yondashuv. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2022.